

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Foia apare în fie-care Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., şi de fie-care publica-tiune timbru de 30 cr.

Tot ce priveşte foia se se adreseze la «Redac-tiunea şi Admini-stratiunea Unirii» în Blaşi.

Foia bisericescă-politică.

Anul I.

Blaşi 28 Novembre 1891.

Numerul 48.

O nouă reformă.

(+) Pre cându politica Românilor se perde în discusiuni nesfârşite asupra memorandumului, ce ar fi să se aşternă la Corónă, ér animosităţile personale stîr-nite în urma acestorū discusiuni dau materialū *preţiosū* chiar şi diarelorū celorū mai înverşunate în contra esistenţei noastre naţionale, pre atunci în tabăra contrară se facū totū mai multe pregătiri, ca să ne scotă din tóte poziţiunile, ce le avemū şi noi până acuma celū puţinū pre te-renulū culturalū.

De mai mulţi ani s'a ocupatū gu-vernulū nostru cu idea de a-şi asigură o înriurintă hotărîtore asupra prepara-ndiilorū catolice latine şi greco-catolice române din ţeră. Spre scopulū acesta prelucrase şi unū regulamentū, care însă până acum nu s'a pututū aplică. Se póte, că guvernulū nu a pusū în praxă acelū regulamentū din causă, că episco-patulū catolicū l'a aflatū vătămătorū de drepturile sale asupra preparandiilorū de caracterū catolicū, dar este şi mai probabilū, că guvernulū a cugetatū, că ar fi mai bine să aştepte unū timpū po-trivitū, cândū va puté reformă, sau mai bine dîcîndū diformă tóte preparandiile de caracterū confesionalū.

Se pare, că timpulū acela nu este departe.

Foile magiare, cari de comunū ne prevestescū loviturile, ce ne aşteptă, agitéză neînterruptū în favórea unei *reforme noue*, în virtutea căreia prepa-

randiile confesionale să-şi perdă dreptulū de a mai cualificá pre candidaţii de în-vetători poporali pentru şcolele confesi-onale, şi acestū dreptū să trecă la nisce comisiuni denumite din partea guver-nulū, sau cu alte cuvinte dreptulū de a dá diploma de cualificaţiune pentru docenţii şcolelorū confesionale să trecă dela respectivele biserici în mâna sta-tulū.

În acéstă reformă noi privimū unū pericolū fórte mare pentru viitoriulū pre-parandiilorū şi chiar şi a şcolelorū nostre confesionale.

Este lucru fórte naturalū, că dacă statulū va denumi comisiunile, înaintea cărora să se depună esamenule de cua-lificaţiune pentru învăţamintulū poporalū, elū va formá aceste comisiuni, nu din corpulū profesoralū alū preparandiilorū confesionale, ci din corpulū profesoralū alū preparandiilorū de statū, tocmai pre cum şi comisiunile pentru censurarea profesorilorū confesionali dela şcolele medie le-a formatū din profesori aplicaţi la institutele superióre ale statulū. Decî învetătorii români, cari ar voi să depună esamenū de cualificaţiune, ar trebui să mérgă pre la Cluşiū, Deva, Budapesta şi pre airia, şi nu la Blaşiū, Gherla, Oradea, Sibiu şi Aradū, ca să-şi câştige îndreptăţirea de a propune în şcolele confesionale române.

Acéstă însă ar fi o lovitură de mórte pentru preparandiile nostre, căci ori câtū de multū s'ar silí profesorii con-fesionali să ţină preparandiile nostre

pre acela-şi nivelū didacticū şi pedago-gicū, pre care se află preparandiile de statū, totuşi preparandiile nostre ar fi fórte slabū cercetate de elevi, pentru că aceştia în speranţă că comisiunile esa-minátore vorū fi mai indulgente faţă cu ei, dacă vorū fi absolvatū preparandie de statū, vorū încunjurá preparandiile nostre şi se vorū incricie mai bucurosū la preparandiile de statū, fiindu-le şi altcum cu multū mai uşorū a depune esamenulū de cualificaţiune înaintea unorū persóne, cari le-au fostū odinióră pro-fesori. În preparandiile de statū se vorū ingrigi apoi ómenii guvernulū, ca fiitorii nostri docenţi să ese plini de entusiasmu pentru așa numita „idee de statū magiară“, şi de dispreţū faţă cu limba şi naţiunea şi chiar şi cu reli-giunea lorū propriă.

Dar chiar şi în casulū, cândū pre-parandiile nostre, — în contra teme-riilorū exprimate mai susū, — nu ar fi părăsite din partea candidaţilor de în-vetători, totuşi din reforma indigitată ar urmá multe rele pentru şcolele nostre poporale, atátū din punctū de vedere religiosū, câtū şi din punctū de vedere naţionalū.

Statulū modernū puţinū îi pasă de religiunea creştină pozitivă şi de des-voltarea ei în minţile şi inimele cetă-ţenilorū. Elū din contră lucră de multe ori așa, ca să lăţescă indiferentismulū religiosū, şi arareori împedecă ireligi-ositatea. Tocmai din tendinţa acéstă fatală a statulū modernū deducemū noi,

Feuilleton.

Osînditū la mórte.

— Naraţiune de Pelzel. —

Istoria noastră s'a întimplatū numai cu câţiva ani mai înainte de mórtea glorioşei împărătese Maria Teresia. Sórele, carele de cândū începuse a răsări, avū să se lupte cu o bură gróasă, acum o învinsé, şi lumină în tótă splendórea frumosulū parcū din Schönbrunn. Frunzele arborilorū începuseră deja în unele locuri a se îngălbini, şi astrele albe, roşii şi liliacee înfloriră deja în straturile de flori ale parcului, vestindū ast-felū apropierea tórnei, — dar cu tóte acestea aerulū érá încă caldū şi plăcutū, așa câtū o preumblare în liberū folosia așa ca şi véra. Şi pre unū ast-felū de timpū atátū de acomodatū spre linişte şi seriozitate parcă érá eschisă ori ce durere, şi unū gândū şi o frunte ori câtū de poso-morită, parcă încă ar fi trebuitū să se înse-nineze.

Stătura preste măsură înaltă a unui copilū stá în unū contrastū fórte bătătorū la ochi cu priveleştea acéstă plăcută, ce o ofería grădina în unū asemenea timpū tomatnicū.

Pre faţa copilulū, care şedea pre scaunū, érá desîmnată în modulū celū mai expresivū desnădăjduirea cea mai profundă. Ochii lui priviau aţintitū înainte, pumnii îi erau strinşi cu putere, şi buzele îi erau apăsate tare una pre alta.

Elū venise încóci plinū de sperare, căci auşise vorbindu-se multū despre bunătatea şi marinimia împărătesei.

Dacă ea va auđi, ce chinū grozavū, ce durere mare chinuesce inima lui, dacă va auđi povestirea lucrulū din gura lui, atunci e cu neputinţă, ca ea să nu dea locū graţiei înaintea dreptulū, e cu neputinţă, ca să nu agră-ţieze pre bărbatulū, care deşi nu e fără numai cu câţiva ani mai bĕtrânū decâtū elū, totuşi pentru elū e alū doilea tată.

Aşa cugetase elū, cândū voi să se presinte înaintea împărătesei, de unde însă fū respinsū pre lângă tóte rugăriile lui.

„Oh, de ar fi sciutū ea acéstă,“ — dîse elū, „de sigurū mi-ar fi datū audiinţă îndată!“

„Ce-mi folosesce, că ea imi va da audiinţă numai preste câteva zile? Atunci va fi deja prea târđiū. Până atunci ochii lui vorū fi închişi pentru vecinicie,“ — acei ochi, din cari elū sĕrmañulū copilū cetise tot-deuna numai iubire.

Şi nemăngăiatū privia în jurū de sine. Statuele grădinei se vedeau ici colo lângă frumósele buchete şi tapete de flori. Oh, câtū de durerosū ar fi, dacă şi ea ar fi întocmai așa de rece şi nesimţitóre, ca şi aceste statue.

Într'aceea dela castelū se iviră dóue dame venindū încóci. Una dintre ele de o stătură imposantă érá îmbrăcată în doliū, cealaltă érá mică şi slabă. Înapoia lorū vinia la óre care distanţă unū lacheū. Vĕdĕndu-le tinĕrulū începe din noū a sperá. Amĕndóue vinū dela castelū, cugetă elū, vorū fi de sigurū nisce dame de curte, cari staū în legătură cu împărătesa, şi așa da de cumva ele îi vorū puté mijloci audiinţa dorită, care i-a fostū denegată într'unū chipū atátū de bruscă. Apoi se ridică repede de pre banca, pre care şeduse, şi se pune în calea damelorū. La-cheulū vĕdĕndu-lū grăbi repede înainte, de bună sĕmă spre a-lū depártá, dar dama cea mai în etate îi făcū sĕmñū, ca să se depárteze, şi privi cu frumóşii sĕi ochi azurii spre tinĕrulū, a cărui faţă palidă îi inspirase compătimirĕ.

„Ce vrei?“ îlū agrăesce ea cu bunătate.

„O, dacă Dvóstră mi-aţi puté câştigá o audiinţă la împărătesa, atunci aşi mai avé ceva de speratū!“ esclamá tinĕrulū rugătorū.

că guvernul nu va pune nici un pondă pre convicțiunile religioase ale acelor membri, din cari ar forma comisiunile însărcinate cu censurarea docenților nostri populari. În chipul acesta vom căpeta nise comisiuni compuse din persoane fără nici de o credință ori cu credință contrară principiilor religioase ale bisericii noastre. Acești domni vor chinui sau trânti cu ocaziunea examenelor pre toți acei învățători, cari în răspunsurile lor vor urma principiile aplicate de biserică în educarea și instruirea pruncilor, și vor decheră de calificați numai pre acei candidați de învățători, cari în răspunsurile lor se vor arăta indiferenți în materia de religie sau chiar contrari pedagogiei creștine; ceea ce ar servi drept mijloc puternic pentru creșterea unui corp didactic fără convicțiuni religioase ori chiar fără de nici o religie. A încredința însă generațiunile tinere unor astfel de învățători, ar însemna nu numai a le periclită fericirea veșnică și cea pământească, ci chiar a le lăpăda din sinul națiunii noastre, căci, precum adeseori s'a accentuat în colonele acestei foi, înstrăinarea de religie pozitivă, care se află în biserică noastră, duce în mod irezistibil și la înstrăinarea de națiune.

Alcun trebuie să precepem și aici, că scopul urmărit de reforma din chestiune nu este crearea unui corp didactic mai instruit și mai bun, decât cel de astăzi, ci într'adevăr este magiarizarea cetățenilor nemagiari.

Din gura inspectorilor scolastici regesci aude omul adeseori exprimarea nemulțămirii față cu progresul limbii magiare în preparandiile confesionale române, și a convingerii lor, că numai în cazul acela s'ar pute dobândi rezultate mai îmbucurătoare în lățirea limbii magiare, cându toți docenții ar ști perfect unguresce. Noi o credem această,

dar din espectorările acestea tot-odată precepem, că ce scop voescu „patrioții” să ajungă cu înființarea comisiunilor de stat pentru calificarea docenților confesionali. Voescu adică să nu mai lase pre nimeni pre cariera învățătorescă, dacă nu știe perfect unguresce. Până cându comisiunile esaminătoare sunt compuse din profesori confesionali nemagiari, totu mai căpeta diploma de calificățiune și câte unu docente, care nu vorbesce limba magiară în tocmai ca unu unguur. Așa ceva însă comisiunile esaminătoare, ce le va denumi statul, nu vor permite.

Să nu ne amăgim însă credend, că după ce guvernul își va fi format pre calea acesta unu corp didactic deplin inițiat în limba magiară, se va mulțami cu acest rezultat. Elu va face unu pașu mai departe și anume sub pretext, că cetățenii au mare lipsă de cunoșterea perfectă a limbii statului, și că țera dispune acum de unu corp didactic, care știe perfectă acea limbă, va stăru, să se introducă în toate școlile numai limba magiară ca limbă de propunere. Pre povârnișul acesta va merge guvernul până în fund, dacă noi nu vom ști pune umărul la umăr pentru a împedea pre toate căile iertate și de timpuriu răul, ce ne amenință. Laboremus!

La o corespondință. — Unu corespondent alu „Gazetei” în Nr. 250 se ocupă cu taxele, ce le ia protopopul Roșiei de munte dela biserică și privați, și face unele imputări protopopului. Nu știm, întru câtu sunt imputările basate pre adevăr și întru câtu nu. Amu dîșu însă de altă dată, că calea, pre carea se potu șterge abuzuri comise de organele noastre bisericesci, dacă acelea există întru adevăr, nu este calea jurnalistică. Consistorul din Blășiubesce într'o formă pre toți fiii săi, și nici cându nu acopere abuzul nici unu organu, dacă numai abuzul e con-

statat. Chiar pentru aceea ne dore adencu, că dl. Corespondent espune așa lucrul, și cum în consistorul din Blășiubesce ar fi timpit simțul de dreptate, câtu înzădaru s'ar tangui ore cine înainte lu pentru vre-o nedreptate comisă de vre-unu organu bisericescu. Se pôte, ca unuia, care e afară de Consistor, să i-se pară străină vre-o deciziune consistorială, fiindcă nu are și nu pôte avé totdeuna despre cauză cunoștia și informațiunea, ce o are Consistorul, căci atunci și dîșul alcun ar judeca. Chiar pentru aceea cându unu corespondent tracteză lucrul de acestea în vre-o foie, ar trebui să fie forte cumpetat și rezervat și să nu judece așa ușor unu Consistor întreg. Că o atare ușurință unde pôte duce, se pôte dl. corespondent convinge din desmințirea unu altu asert alu dsale, ce se află mai la vale. De aceea credem, că dl. Corespondent în viitoru se va pădi de a mai face în publicu atari imputări Consistorului cu atât mai virtos, că cu greu credem, că dîșul nu va fi avut nici odată ocaziune de a esperia și simțul de dreptate și bunătatea Consistorului.

Desmințire.

Totdeuna ne bucurăm, cându publicul românesc este informat despre adevărata stare a școlilor noastre, și indemnă, să spriginescă cu totă căldura nișuințele auctorităților bisericesci întru dezvoltarea învățămîntului popular românesc. Dorim însă, ca aceia, cari facu raporturi în țiare despre școlile noastre ori ale altora, să-și câștige mai întâiu date sigure, și numai după aceea să ia pena în mână, căci altcum o pășesc ca corespondentul „Gazetei Transilvaniei”, care în numerii 247, 248 și 250 ai acestui țiaru a scris unu raportu despre „starea învățămîntului în munții apuseni”, în care multe nu sunt tocmai esacte, deși se par a fi scrise cu intențiune curată și cu durere de sorțea școlilor române greco-catolice.

Ca exemplu, că nu toate sunt tocmai

Pre fața împărătesei se păru, ca și cum s'ar ivi unu suris, dar acela dispăru repede făcend locu unei serioșități profunde.

„Spune-mi, cum te chemă și cu ce te cuprinde?” îi mai dîșe ea apoi.

„Mă chemă Iosif Feldner, și mi-ăș permite a ruga în genunchi pre împărătesa, să agrățieze pre tatăl meu osudit la morțe. Eu speru, că Dvoastră veți fi atât de bune și mi veți mijloci intrarea în castel!”

„Nai lipsă de-a mai intra în castel, căci eu isu Maria Teresia,” dîșe dama cea mai bătrână.

Copilul la început surprins se retrage înderept, era apoi se aruncă la picioarele împărătesei atingend cu buzele țerua dela picioarele ei.

„Ridică-te!” îi dîșe împărătesa, „ridică-te și spune-mi, ce a făcutu tatăl tu!”

Elu se ridică și apoi cu voce tremurândă își începe raportul.

„Tata este militar. Elu și-a implinit totdeuna oficiul său, până la timpul, cându mamă-sa s'a bolnavit. Ei i-se facea din ce în ce totu mai rău; doctorul dîșe, că va muri. Atunci am spus lucrul acesta tatălui meu, chemandu-lu să grăbescă acasă, de voescu să o mai vedă. Și din acesta i-a provenit totă nenorocirea. Elu s'a rugat de concediu. Superiorul lui însă i-lu denegară, și fiindcă elu nu încetă a se ruga, îl mai și injură și îl și bătură. Atunci tatăl meu eșindu-și din fire își trase sabia și răni pre suboțteru.”

Trăsăturile feței împărătesei se întune-

cară. „Rău, rău de tot,” — esclama ea. „Pentru acesta e prescisă pedepsa de morțe!”

„Da, flă și judecară la morțe,” continuă copilul cu vocea aproape înecată de suspine.

„Dacă nu va fi agrățiat, e perdut! Indură-te spre mine, grațiosă împărătesă, oh, îndură-te și iertă-lu.” Și elu își împreunase mâinile și-și ridicase ochii plini de lacrimi spre înaltă damă, care stă înainte lu mișcată profund. „Grație, Maiestate! grație!” continuă tinerul suspinând.

O tăcere profundă a urmat după cuvintele acestea; privirea copilului căută plină de frică la fața Mariei Teresie.

„Nu-ți pot promite nimica, sorman copile!” răspuse împărătesa. „Voiu demândă, să mi-se facă raportu, și apoi după aceea vom mai vedé. Care e numele tatălui tu?”

„Conrad Bauer!”

„Și de ce nu Conrad Feldner? Griji, că greșesc!”

„Nu, Maiestate!” răspuse copilul. „N'am greșit, elu nu se chemă Feldner, și chiar de s'ar chemă așa, nu-mi pôte fi tată, deorece numai cu vre-o câțiva ani e mai bătrân decâtu mine. Pentru aceea însă elu a făcutu atata pentru mine, câtu mai multu nu pôte să facă unu tată pentru copilul său. Elu m'a mantuit din unu incendiu, în care mama mea și-a aflat morțea. Vedend-mé acuma rămasă cu totul orfană, m'a dus la mama sa și s'a îngrijit de mine ca unu adevărat părinte. Și acum voru să-i ia viața, pentru că în unu momentu de desperare și-a uitat de sine!”

„Prin fapta aceea nesocotită s'a făcutu vinovat de morțe,” replică împărătesa cu asprime, „și o astfel de transgresiune trebuie aspru pedepsită. De aceea după cum am dîșu și mai înainte, nu-ți pot promite altceva, decât că tatălui tu i-se va mai concede încă odată să-și vedă pre mamă-sa și să o mai îmbrățișeze odată.”

Apoi Maria Teresia a făcutu copilului cu capul unu semn drept salutare, și apoi s'a depărtat cu o mișcare așa de respingătoare, câtu acesta nu cutezase să mai dică nimica temenduse să n'o manie.

Copilul o privia cu inima palpitândă puternic, necutezand nici măcar să presupună, că i-se va implini rugarea, și nici nu observase lacrimile, ce se iviră în frumoșii ochi vineți ai Mariei Teresie, cându acesta s'a depărtat de brațul insoțitorei sale.

„Oh, Dumnezeule!” oftă Iosif. „Elu va trebui să moră,” și-și astupă fața plină de lacrimi în palme.

* * *

În depărtare de abia două ore de Viena zăcea într'unu patu dintr'o mică odaie mama morbosă a osuditului.

Odaia era sêraciosă, dar curată. Pre scândurele de la ferestă erau câteva ole cu flori. De afară trecuse în odaie o viță de vie, care prin mișcările sale se părea, ca și cum ar salută cu pretinie pre bătrâna femeie bolnavă. Acesta își ținea ațintiți ochii, nu însă spre ferestă, ci spre ușe, și privirea ei era atât de doioasă și de nestîmpărată.

esacte în raportul acela, aducem următorul pasaj: „La acest loc trebuie să mai amintesc ceva din Câmpeni. Aci este adecă pentru învățătorul salariu erarială de 158 fl. v. a., ér restul până la 300 fl. ar trebui să se suplinescă din fondul comun scolastic din Câmpeni. Acești 158 fl. s'au dat învățătorului tot-deuna până în anul 1886. Atunci erarul l-a denegat sub cuvânt, că postul învățătoresc nu a fost ocupat prin concurs, după cum era prescris, ceea ce e și adevărat. De atunci cei 300 fl. se plătesc numai din fondul comun scolastic, prescurtându-se ast-fel o avere națională românească cu 158 fl. v. a. pre an, fără să fi protestat cineva măcar printr'unu cuvânt în contra acestor prescurtări.”

Cu pasajul acesta și mai cu sémă cu șirele sublineate din el publicul este rău informat, despre ce de sigur și corespondentul „Gazetei” se va pute convinge, dacă se va scoborî din munți până la oficiul protopopesc din Zlatna, care din acte fi va pute arătă ușor starea adevărată a lucrului.

Pre cât suntem noi informați, îndată după ce fostul Ministru de culte și instrucțiunea publică Trefort a înființat în Câmpeni o școlă magiară elementară de stat, a început a nu mai vedea cu ochi buni școlă noastră greco-catolică. Ast-fel încă în an. 1884 în conțelegere cu Ministrul de finanțe de pre atunci a pretins, să se închidă această școlă din motiv, că după ce în Câmpeni există școlă elementară de stat, ministrul de finanțe nu se mai simțese chemat a mai susține și școlă greco-catolică română, care și altcum nu ar corespunde legilor existente.

Se înțelege dela sine, că pofta Ministrului de a se închide această școlă nu i-a implinit-o nimeni, ci din contră auctoritatea bisericească competentă a protestat tot în an. 1884 cu totă tăria în contra atentatului, ce se făcea la existența școlii noastre, care corespundea deplină recerînțelor legii și nu fusese admoniată nici odată mai înainte, și pre care școlă de stat nu o putea împedea

de loc, ca să nu existe pentru credincioșii români greco-catolici pre lângă ajutorul dat din cassa statului cu decî de ani mai înainte.

Zădarnic a fost însă acest protest, căci în anul 1886 Ministrul Trefort în conțelegere cu colegul său dela finanțe a răspuns, că ei stau și acum pre lângă hotărîrea lor de mai înainte de a cassă această școlă, și au cerut din nou închiderea ei prin auctoritatea supremă bisericească, dicînd, că actele, ce le-ar' avé ei la dispoziție, dovedesc, că erarul nu este detor a dotă acea școlă.

Nici de astă-dată însă nu s'a implinit voea Ministrilor, ci li-s'a spus, că după ce școlă română greco-catolică din Câmpeni corespunde legii, aceea nu se va închide.

La acest protest Ministrul Trefort a răspuns, că abstă dela închiderea școlii, întru câtă aceea este școlă română greco-catolică, dar cassază acea școlă, întru câtă a fost erarială, adecă ajutată din cassa statului, și această o face cu atât mai virtos, că auctoritatea bisericească nu voescă să recunoască erarului dreptul de a denumi pre docentele dela acea școlă.

Tot-odată a decherat Ministrul, că această afacere o consideră de inchiată.

Ast-fel stă lucrul, precum suntem noi informați dintr'unu isvor cât se pôte de sigur. Decî nu este adevărat, că ajutorul de 158 fl. s'ar fi denegat sub cuvânt, că postul învățătoresc nu a fost ocupat prin concurs, ci s'a denegat de o parte, pentru ca să se facă imposibilă existența școlii române gr.-catolice și prin această să se promoveze interesele școlii magiare de stat, er de altă parte pentru ca finanțele statului, cari pre la anii 1884—1887 erau în stare foarte ticălosă, să se mai ușureze încă de o sarcină. Se înțelege dela sine, că aceste două motive Ministrul nu le-a spus apriat, dar ele se pot vedea ușor din cele desfășurate până aci.

În fine nu este adevărat, că nu ar fi protestat nimeni măcar printr'unu singur cu-

vânt în contra subtragerii ajutorului de 158 fl. v. a., ce l'a avut școlă română gr.-cat. de decî de ani dela erar.

Mai observăm încă numai atâta, că dacă este adevărat, că sub actualul docente din Câmpeni a decădut învățămîntul la școlă noastră de acolo, parochiul ca director scolastic și oficiul protopopesc ca inspector scolastic ar trebui să-și facă detorința față cu cel vinovat. Indulgința în lucrul de acestea duce la perire. ¹⁾

Revistă bisericească.

Din Patrie.

Până unde a ajuns șovinismul în unele capete scrintite și câtă a străbătut deja și între catolici, arată procedura recentă a canonicului Poór din Poșon. Acest domn anume a scris mai în zilele trecute într'o foie bisericească un articol violent în contra Iesuiților din Poșon acuzându-i, că umblă sistematic să germâniseze pre locuitorii catolici de naționalitate magiară. Firesce că procedura canonicului Poór a produs o bucurie nespusă în tabera șovinștilor, și toate foile sunt pline de laudă față cu numitul domn. Dară dela sine înțeles este și aceea, că dl Poór și cu atât mai puțin foile liberale nu reflectă la împrejurarea, că în Poșon sunt foarte puțin Magiari, că predicile în limba magiară nu sunt cercetate, și că Iesuiții au datina de a predică la ómeni, érá nu la păreți surdi. Dl Poór ca preot nu vré să le vedă acestea. Apoi atunci ar pute să ajute foarte ușor causei, predicîndu însuși în limba magiară, da de va avé mai mult noroc ca Iesuiții.

Austria.

Conferința colectivă a episcopatului catolic este terminată. Decisiunile con-

¹⁾ Așteptăm, ca „Gazeta Transilvaniei”, care a publicat raportul din cestiune, să lea actă și despre această desmînțire. Redacțiunea.

„Va veni óre?” întrebă ea murmurîndu cu o voce trémurătoare.

„Da, de sigur va veni!” răspuse Iosif Feldner, care îngrijiá de bolnavă. Și copilul încep a studia fața bătranei, și chiar și ochii lui de altcum neprețetori descoperiră în trăsăturile ei o schimbare în spre bine. Puțin mai înainte fața ei érá mistuită, privirea sticlósă și încremenită, colórea pelei érá ca și a unei mórte, și acum toate își reluară expresiunea, ce o avură mai înainte, când ea a fost sănétósă.

Deodată se auđiră afară pași, și la auđul lor din ochii bolnavei încep a lucí bucurie, căci sperá, că pașii aceia isú ai feciorului său.

Se înșelase. În locul celui așteptat prin ușa deschisă se iví figura medicului, care apropiându-se de bolnavă încep a o privi prin ochilarii săi negri. Elú se părea surprins. Apucá mîna bolnavei și-í visitéză pulsul. Apoi fi privece din nou fața și plin de mirare eschémá: „Interesantú!”

„Așa-í, că-íe mai bine, ca ađi diminétá?”

„Da!” răspuse omul științei aședîndu-se pre un scaun lângă patul bolnavei, și începînd a o întrebá, cum se simte.

Preste câteva minute se ridică éráși dicînd: „Vé feliçitú! Morbul s'a întors în spre bine, câtú nu poți crede. Acum nu mai este nici unu pericol. Da, interesantú de totú!”

Și se depártéză.

Copilul plecîndu-se spre pat s'arutá mîna bătranei femeii, ce stá întinsă pre așternutú.

Ea-í surise.

„Cátú de multú se va bucurá Conrad,” diše bătrána.

Copilul nu răspuse. Prin inima lui trecea atunci unú fior de ghiată.

Sérmaná bunicá! Ce s'ar fi putut táinuí muribundeii, va trebui să se descopere rein-sănétósateii!

Și elú se întorse într'altă parte spre a-și ascunde durerea.

Atunci se auđiră pașii mai multor ómeni, cari se apropiáu. Unulú întrá în láuntru. Érá Conrad. Ceíalalți soldați, cari îlú escortarâ până aci, rémasérá afará.

O eschémare de bucurie mare eși din peptul bolnavei, cândú acesta revédu pre celú așteptat cu atâta dorú, și ea-și deschise brațele.

„Mamá, scumpá mamá!” strigá soldatulú cãdîndu în brațele ei. Și cine ar pute să descrie bucuria, ce o simți elú, cândú înțelese, că viața bolnavei é mántuită, că orí ce pericolú e deláturatú. Deodată însă cu aceste simțeminte de bucurie simți și o durere, venindu-í în minte, ce suferința mare o așteptá pre sérmana femeie, care nu simte acum decâtú bucuria vederii. Elú nu-í descoperi însă nimica. Trupul ei nu érá încă destul de tare, ca să pótá suportá o ast-felú de sguđiturá.

În sfârșitú bolnava ostenindu-se adurml. Conrad ședîndu pre marginea patului privia perdutú pre gândurii.

Sórele aruncá o rađă aurie în chilia tãcută, în care nu se auđia altceva decâtú linulú resufu alú bolnavei, și bizãitulú muscelorú, cari se loviau de sticla fereștii. Vița de vie

stá și ea nemisçată, punîndu-se în calea rađei de sóre, carea muria luminîndú rosele de pre cadranulú unú orologiú de lemnú. La vederea acestei liniști tainice unú lungú oftatú eși din peptulú lui Conrad.

„Numai odată, o singurá datá mai am să vedú apunerea auriului sóre!” cugetá elú încrucisîndu-și mînile pre peptú.

„Índurá-te Dómne spre mine, și dá liniște și mângáere buneii mame și iubitului copilú!” Și apoi se ridicá încetú, și ingenunchiîndú înainte crucifixului încep să se róge lui Dumneđú pentru sufletulú său.

Cu câtú se rugá mai multú, cãpétá totú mai multú curajú, și elú putea privi acum fără fricá în fața morții.

În ziua urmátóre s'a rentorsú la Viena, spre a se duce în chilița temniței, de unde nu va mai avé să íeșe, fără numai... cândú va merge la loculú de perđare.

Dar nu mai întrá în temniță. Ímpérátésa l'a agratiatú. „Liberú, liberú!” érá cuvîntulú, ce-lú auđia dicîndu-i-se din tóte părțile.

Așa dar elú putea să mai vedá sórele auriú, și putea și de aci înainte să fie sprijóna bătranei sale mame și a adoptivului său copilú.

Deodată cu viața i-s'a datú și libertate de miliție.

Mai târđiú, cândú bătrána zãcea feliçitá în cemeteriulú satului, ér Maria Teresia în cripta Capucinilorú, elú pași din nou în miliție ca voluntarú dimpreună cu fiulú său spre a se bate în contra inamicilorú, cari atãcará patria. — A.

crete ale conferinței nu se publică, dară cu toate acestea episcopii au emis o pastorală comună ca și în anii premergători, în care se ocupă cu cestiunile acelea de interes general, cari ating mai de aproape pe credincioșilor. Între cestiunile acestea cea mai însemnată este a școlilor, cari și acum sunt totuși în mâinile statului, și cari trebuie să ajungă érași în mâinile bisericeii. O altă cestiune, cu care se ocupă pastora, este cea a țiaristiceii. Episcopii condamnă presa liberală și îndemnă pre toți catolicii, să cetască și să prenumere numai foi catolice. În fine pastora exprimă dorința, ca toți catolicii să se roge și să lucre pentru restaurarea independenței depline a Sântului Scaun Apostolic.

Frânci.

Procesul arhiepiscopului de Aix s'a pertractat. Arhiepiscopul a fost condamnat la o amendă de 3000 fres. Demonstrațiunile imposante s'au făcut în onorea prelatului.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ruptura între partidul independentist și între fracțiunea Ugron e definitivă. Fracțiunea Ugron s'a constituit în „partid 48-ist”. Amândouă partidele voru intra în alegeri deosebit. Partidul independentist a decis, ca în privința împărțirii cercurilor electorale să nu pacteze nici cu Ugroniștii nici cu Apponyiștii; îi va sprigini însă pre aceștia în casurile acelea, cându nu-și va pute scote candidați proprii.

Precându partidele opoziționale se pregătesc pentru alegeri, nici guvernul nu stă cu mâinile în sinu. Deja mai mulți comiți supremi au abdisu, și se așteptă și abdicarea altora, în cari adecă guvernul nu prea are încredere. Între aceștia este și comitele suprem alu Tárnavel mic, Horváth Mihály, fratele redactorului dela „Magyar Hirlap”, care acum din guvernamentalu s'a făcutu cel mai mare contrar alu guvernului.

Dela delegațiunii.

Subcomisiunile delegațiunilor sunt aproape gata cu lucrările și cu raporturile lor. Ședințele plenare în partea cea mai mare se voru ține în săptămâna ce vine, și e posibilu că totu în săptămâna viitoare delegațiunile își voru și termina sesiunea lor. După desbaterile din subcomisiunii se pôte pređice, că nici desbaterile plenare nu voru fi agitate, și că toate proiectele guvernului comunu se voru aprobă.

Ūbuleul contelui Kálnoky.

Vineri în 20 a l. c. s'au împlinitu 10 ani, de cându ministrul nostru de externe Kálnoky se află în fruntea afacerilor politice externe ale monarhieii noastre. Din acestu incidentu ministrul a fostu felicitat din toate părțile și în specialu din partea Maiestății Sale, a Arhiducilor, a ministrilor, ambasadurilor ș. a. m. d. Subcomisiunea pentru afacerile externe a delegațiunii ungare încă l'a

felicitat în ședința de Vineri pre dlă conte, urându-i puteri noue pentru purtarea grelelor sarcini, ce trebuie să porțe. — Ministrul Kálnoky și merită întru adevăr ovațiunile, ce i-se facu, pentru că în totă liniștea și modestia își porță greul oficiu cu totă prevederea și circumspecțiunea posibilă, cercându să conserve nu numai pacea monarhieii, ci și a Europei întregi.

Călătoria ministrului Giers.

Ministrul de externe alu Rusiei Giers a vizitat Parisul și după aceea Berlinul. Presa face cele mai variate comentări la această călătorie, cu toate că abia credem, că aceste visite ar schimbă câtuși de puțin situațiunea politică actuală.

Brasilia.

Revoluțiunea din Brasilia pare a fi terminată. Dictatorul Fonseca a abdisu. În locul lui a fostu proclamat de președinte generalul Floriano Peixano, érá starea de asediu a fostu sistată.

Correspondențe.

Năsudă, 16 Nov. 1891.

Onorată Redacțiune!

Astăzi se împlinesce anul dela desastul din Feldru, și pre astăzi, chiar pre astăzi e convocată érași conferința în cauza ocupării postului de vicar în Năsud. Deosebirea este, că acum nu administratorul vicarialu a convocat-o, ci avocatul Dănilă Lica. La conferința a convocat nu numai mirenii, ci și preoții. Convocătorul sună așa:

Relativu la adunarea ținută în Năsud în 20 Ianuaru 1891 și în legătură cu conclusele acelei adunări avem onora a Vă relata, că din membrii aleși spre așternerea acelu concludu Ilustrității Sale dlui Episcopu au mersu cu numitul concludu și l'au prezentat la locul menit fostul președinte Vasile Groze, fostul vicepreședinte Dănilă Lica și Dr. Demetriu Ciuta.

Resultat verbalu nu ni-s'a dat, promisiunii asemenea puține, din contră dreptul de alegere de preoți și vicari s'a tras tare la îndoelă. Noi ne-am rugat pentru rezolvirea cererii și comunicarea rezultatului în scris. Până astăzi nu am primitu nimic.

Vedend că Ilustritatea Sa Episcopul nici ne resolvă cererea, nici concede președintelui conchemarea altei adunări deja cerută, ne simțim obligați a conchemă această adunare cu scopu de a ne consulta, cumcă față cu împrejurările obvenite ce este de a se face?

Vă rugăm dară, ca membrii . . . ca să binevoiți a lua parte la această adunare, ce prin acesta se dește pre Lunu în 16 Novembre st. n. a. c. dimineță la 9 ore în Năsud în localul, ce se va aréta în numita și.

Bistrița, 11 Nov. 1891.

Dănilă Lica,
v.-președ.

Dr. D. Ciuta,
not. comis.

În urma acestei convocări s'au adunat — deși timpul érá forte réu — mai mulți membri ai fostei conferințe și doră și alții, pôte din interesu pentru causă. Preoțimea a fostu puțin reprezentată. În fruntea laicilor érau advocații Lica, Larionessi, Ciuta, Triponu, Murșanu. Conferința anunțată la 9 ore s'a deschisă cătră 11 ore. După deschidere dlă convocatoru a arétat scopul convocării și a recercat adunarea, să se con-

stitue. S'a constituit alegendu-se: președinte D. Lica, secretar Dr. A. Larionessi.

După constituire președintele raportază, cumcă din deputațiunea de cinci abia în Ianuarie trei au călătorit la Gherla și au prezentat o scrisore în înțelesul concludului adus în ședința din Ianuaru. N'au obținut nici unu rezultat și n'au primitu nici unu răspuns până în ziua de astăzi, deși s'au făcutu toți pașii de lipsă și toate ursoriile.

După ce a raportat președintele, pentru a face o propunere meritore în cestiune s'a alesu o comisiune de 11 inși. Comisiunea alésă pertractand cestiunea a propus, și adunarea a primitu ca concludu: Adunarea persistă pre lângă concludul adunării din Ianuaru a. c. și rógă pre Ilustritatea Sa Episcopul de răspunsu pozitivu ori negativu; se rógă mai departe, ca până atunci să nu împlinescă postul de parochu și vicaru în Năsud; érá în casu cându nu s'ar acordă dreptul de alegere, să se concedă măcar pentru acum a se intru din fiecare comună preotul și câte doi reprezentanți mirenii spre a se pronunță asupra unui candidat de vicaru cu atât mai virtos, că vicarul Năsudului nu-i numai simplu reprezentantul Episcopului, ci și președinte alu comisiunii administrătoare etc.

Cu înaintarea acestui concludu se însărcinează o comisiune de trei inși și anume: Dr. Alesu Larionessi, Dr. Demetriu Ciuta și Dr. Triponu.

Acesta e în lineamente generale decursul conferinței ori adunării dela 16 Novembre 1891. Resultatul se va vedé.

Correspondentul.

Bucuresci, 6 Novembre 1891.

În epistola precedentă am vorbitu despre proiectele școlare ale d. Poni, și în deosebi despre învățămintul religios. Voiu continua acum același firu, mai ales că am pomenit și de o nouă porțiță, ce s'a grăbitu a o deschide deja dînsul vînturilor vrăjmașe religiunii în școlă.

În ședința penultimă a consiliului generalu de instrucțiune, presidat de d. Ministru, Episcopul Dunării de josu, reprezentant alu sântului Sinodu, în consiliu a propus, ca predarea religiunii în școlile primare să se facă de parochu sau de altu preot din localitate recomandat de Chiriarchu (de Episcopu, cum dicem noi) și numit de ministru. Dar n'a fostu cu norocu, căci după o discuțiune infocată, în care d. Bădărău spuse apriat, că dînsu, radicalu, voescu să se scape odată de religiune, érá alții susținură, că preoții ar fi mai puțin capabili decâtu învățătorii de a o predă în școlă. — majoritatea consiliului îi respinse propunerea fără de nici o cruțare. Își pôte închipui ori și cine, câtu de mare și de justă a fostu în urma acestora supărarea P. S. Sale; dar votul érá dat, și nu-i mai rămase decât a adaugă, după o versiune, că va deferi lucrul Sinodului, érá după alta, că va pași înainte cu aceeași propunere, cându va veni proiectul în desbaterile senatului. Atunci consiliul, pôte spre a astîmpără numai supărarea Prelatului și a aruncă pravu și în ochii altora, s'a grăbitu a-i primi o altă propunere, prin care se dispune, ca școlarii să formeze sub conducerea învățătorului corul bisericeii. Ori cum ar fi de laudabilă această dispozițiune, după respingerea propunerii de mai înainte ea se vedesce de o prea puțină importanță;

pentru că dacă școlarii aceia-și vor cunoscă religionea numai după explicațiile unor discipuli de ai dlui Bădărău, de carii, durere, și până acum sunt foarte mulți mai ales pe la școlile primare din Moldova, starea în biserică și sublimele ei cântări vor fi numai o tortură pentru dinșii ca și pentru învățătorii lor, însărcinați cu intonarea și conducerea psaltichiei.

Dar nu numai că nu se permite preoților de a intra în școală spre a propune religionea, ci prin alți doi articoli ai proiectului dlui Poni se întesce, după cum demostrează „*Voința Bis. Rom.*”, chiar și la scoterea acelora, cari deja se află într'însa. Spre a se pute bucura adecă actualii învățători, printre cari sunt și mai mulți preoți și seminaristi absoluți, de favorurile legii *in spe*, ei trebuie să se supună unui nou concurs sau examen scripturistic și oral din toate materiile percurse în școala normală (preparandială), după cum se specifică într'un alt articol al proiectului. Nu încapă nici o îndoială, că foarte mulți învățători întâmpină mari greutăți la depunerea unui asemenea examen pretins de o lege retroactivă în totă puterea cuvintului: acesta puțin împoartă, tendința este, ca „numai și numai seminaristii și preoții să fie scoși afară din școală”. Etă speranțele și dorințele „despotismului radical”, cari altminteră s'au realizat și zilnic se realizează într'o mie de alte forme, ce-î dreptu nu atât de deslușite, dar în fondul mai totu atât de „radicale”. Ca exemplu credu că deocamdată voru fi de ajuns și numai următoarele.

Îndată după intrarea sa în ministeru d. Poni a aflatu cu cale a dispune printr'o circulară, ca pentru studiile provădute în programul școlilor primare ale statului, ce trebuie să se propună după cărțile de cetire, să nu se folosescă manuale speciale. Pentru învățămîntul religiosu acesta însemneză eschiderea catechismului din școală și înlocuirea lui cu rugăciuni și cu vre-o câteva bucăți din istoria biblică, împrăștiată ici și colea prin cartea de cetire. Până aci lucrul totu ar mai merge, și unu învățătoru cu conștiință creștinescă și numai cu atata materialu didacticu ar pute face multu; dar cându te socotesci, că asemenea învățători nu prea abundeză în România, și că de altă parte însă-și cartea de cetire aprobată de ministeru și cea mai comună în școle, e ast-felul alcătuită, cătu denaturează scopul învățămîntului creștinescu, atunci îți este cu neputință să nu recunosc în dispozițiunea Ministrului deschiderea acelei porțițe, de care pomeniam la începutu. De faptu etă ce felu de lecțiuni de „religiune” dau copilașilor din cl. II primară dnu Odobescu și I. Slavici în acea carte de cetire a învățătorilor asociați, „revădută și refăcută” de dinșii, asupra creațiunii lumii: După ce spunu, că „noi nu scim, de cine anume a fostu făcută fie care ființă și fie care lucru în parte”, și că pentru aceea „credem și dicem, că unulu Ddeu atotputernicu le-a făcutu pre tôte”; după ce mai spunu, că noi nici aceea „nu putem sci de sigur”, că în ce vreme, cându și cum le-a făcutu, tôte de odată, sau una câte una? — continuă: „Dacă nu scim de sigur noi cei de astăzi, apoi de sigur nu le-au sciutu nici omenii, cari au trăitu mai înainte de noi. Însă acei omeni s'au gânditu multu, (pagubă că n'au fostu pe acolo dnu nostri, că i-ar fi făcutu să se gândească mai puțin), și au închipuitu în mintea lor, cum trebuie să se fi petrecutu aceste

lucruri, adecă cum, ce felu și în câtă vreme a făcutu Dumneđu lumea. Evreii sunt unu popor foarte vechiu; ei ținu în minte faptele petrecute la strămoșii lor (nu ca dnu revădători și refăcători), acum patru mii de ani și mai bine. În cea mai veche dintre cărțile lor, adecă în cartea numită *Biblie* sau *Sfânta Scriptură*, ei au scrisu, cum și ce felu credeau ei, că Dumneđu a făcutu lumea. Etă cum sunt scrise aceste lucruri în *Biblie*: „La începutu totul era amestecat; nu se alegea nimic lămurit etc.” Ne oprim aci, căci noi scim de siguru atât din adevărata filosofie, cât și din s. credință păstrată nu într'o simplă carte a Evreilor, ci în ceea ce după adevăr este *Sfânta Scriptură*, adecă cuvintul scrisu alu lui Dumneđu, că elu întru începutu a făcutu cerul și pământul; ne oprim aci, căci ultimele dloru cuvinte ne caracterizează pre deplinu învățăturele, ce pretind a le da copiilor. Da, învățăturele dloru sunt totu așa de amestecate ca și acel caos ori *valverdeju*, cum îi dicu, ce i-a plăcutu lui Dumneđu să-lu lese după crearea celei dintăii materii; sunt amestecate cu absurdități de ale scepticismului și necredinței, din cari nu se alege nimic lămurit fără numai duhul întunecului, ce se încercă a-lu versă preste mințile și inimele nevinovaților și nenorociților copilași siliți a se adăpa din valverdejul dloru. „Așa făcutu studiul acesta (al V. Test.), concludu confrății dela „*Voința Bis. Rom.*”, dicem și noi: afară ast-felul de studiu fără căpătăiu.”

Pentru lecțiunile, ce se dau în cl. III din istoria N. Test., lasu cuvintul exclusivu acelora-și confrății: „Tôtă biografia lui Isusu Christosu nu deșteptă în sufletul copiiloru nici mai multu nici mai puțin decătu convingerea, că Isusu Christosu a fostu unu simplu om, ca și Zoroastru, Confuciu, Mahometu, Moise etc. Nici o vorbire despre faptele și minunile sale, prin cari și-a arătat Dumneđeirea. Tôte acestea sunt ocolite cu îngrijire în cărțile de cetire, cându Evangelia spune, că prin minunea de la Cana și-a arătat mărirea sa și au cređutu într'însul ucenicii săi. Apoi Renan ar fi pututu reuși mai bine? De ar sci elu, să cetescă și să înțelegă românesc, fiți siguri, că ar dice, că numai la noi a reușitu elu mai bine cu ideile sale; de orec chiar episcopii și arhierii și preoții le-a admis prin faptul, că au recunoscutu ca bune lecțiunile din cartea de cetire.” Poftim acum învățămîntu de religione creștinescă!

Sesiunea de toamnă a Stului Sinodul se închide zilele acestea, și eu încă n'am datu sémă de lucrările sale din sesiunea de primăvară: dar voiu ave timp, până se voru publica sumarele ședințelor de acum. Până atunci însă: Salutare! **Philalet.**

Amintirea iubiților reposați.

Datina frumoasă creștinescă de a manifesta iubirea față cu vre-unu mortu cunoscut și drag în locu de cununii prin depunerea unei sume orecare, din care sau din a cărei procente să se celebreze sante liturgi întru folosul sufletesc al celui reposat sau să se facă vre-o faptă filantropică, astăzi este generală mai ales între națiunile din Apusu. La noi în țară încă amu vedutu cu bucurie întroducerea acestei datine frumoase, care întru adevăr e foarte rațională. În Provincia noastră mitropolitană și în special în Archidieceasă nu există însă până acum unu asemenea fond. De aceea îndemnați de cătră mai mulți generosi domni amu eugetatu să punem și noi basă la o asemenea fundațiune, care se va numi „Fundațiune întru amintirea

Mortiloru”. Bani, ce voru încurge din ori ce parte întru amintirea ori căru mortu, se voru depune la „Cassa Centrală Archidieceșană”, care va administra și această fundațiune după norma celoralalte. Din interesele banilor încurși se va îngrijii Preaveneratul Ordinariatu mitropolitanu, să se celebreze în fiesce care anu unu număr corăspunđtor de sante liturgii pentru sufletele tuturor acelora, pre a căroru nume s'au făcutu depunerile.

Pre această cale se va șterge datina aceea deja atât de vulgară a cununiilor, cari mortulu nu sunt de nici unu folos, ci numai neguțătorilor speculanți.

La acestu fondu au contribuit deja următorii domni: Dr. Alesandru Popu, medicu archidieceșanu pre numele adormitulu *Petru Solomonu*, fostu profesor preparandialu, 5 fl., și pre alu adormiților *Iosif Scurtu* și *Ana Scurtu* éraš 5 fl. M. O. D. *Ioanu Orga*, vicerectoru seminarialu, pre numele adormitulu *Petru Solomonu* 2 fl. Claris. D. Dr. *Augustinu Bunea*, secret. mitrop., pre numele adormiților săi părinți 10 fl. v. a.

Noutăți.

Escelența Sa I. P. D. Mitropolitu Dr. Ioanu Vancea a cercetat Lunu în 23 a l. c. gimnasiul nostru superioru din locu, a asistatu la prelegerile din fiesce care clasă, a pusu însu-și întrebări la mai mulți elevi, câștigându-și ast-felul cunoștință nemijlocită despre ordinea, progresul și sistemul instrucțiunii. Escelența Sa a părăsitu îndestulitu gimnasiul, pentru că a pututu vedé, că acestu gimnasiu și acum, multămită jertfelor și îngrijirilor Sale, stă la acel nivelu, la care trebuie să stea unu gimnasiu, și că prin puterile didactice succrescente va înflori din ce în ce totu mai multu.

Dela gimnasiu Escelența Sa la 4 ore d. a. a mersu la localul celu nou alu Tipografiei archidieceșane (fostulu Hotelu Naționalu), unde este aședută și librăria archidieceșană, precum și Redacțiunea și Administrațiunea foii noastre. Escelența Sa a inspecionatu tôte localitățile și după o petrecere de o jumătate de oră a părăsitu Tipografia îndestulitu și multămitu în sufletul Său nobilu, vedendu că a pututu să așede și această instituțiune de o importanță capitală, într'unu localu întru tôte corăspunđtoru tuturor recerintelor moderne.

Visita înaltă, de care a învrednicitu Escelența Sa redacțiunea noastră, ne-a umplutu de bucurie și însuflețire, și pre viitoru vomu lucra cu puteri înalte spre gloria lui Dumneđu și a Santei Biserice.

Mercuri în 25 a l. c. Escelența Sa a cercetat Preparandia și norme.

Distincțiune. M. O. D. *Demetriu Popu*, capelanu castrensu, a fostu decoratu din partea Maestății Sale cu crucea de aur cu coronă pentru meritele câștigate în timp de 25 de ani pre terenul bisericescu militar.

Cununie la Curte. Sâmbătu în 21 a l. c. s'a celebratu în Viena cu cea mai mare pompă cununia archiducesei Luisa cu principele saxonu *Fridericu-Augustu*. — Binecuvintarea căsătoriei a îndeplinitu o mitropolitulu din Viena, Cardinalulu *Gruscha*. De față a fostu la cununie și părechea regală din Saxonia și reprezentantulu împératulu germanu, prințulu *Fridericu-Leopoldu*.

Cununie. Dlu *Georgiu Micu*, clericu absolutu, și-a serbatu cununia cu dșora *Victoria Papiu* Duminecă în 22 Nov. a. c.

Casuri de morțe. *Iosif Scurtu*, cooperatoru gr. cat. în Blăși, a repausatu în 22 Novembre în anul alu 28-lea alu etății și alu 4-lea alu preoției. Iu deplângu soția *Elisa*, fiulu *Demetriu* și numeroși consăngenii. Ceremonia funebreală s'a îndeplinitu la Catedrala mitropolitană în ființa de față a Escelenței Sale I. P. D. Mitropolitu și a unui publicu distinsu și numerosu, prin M. O. D. administratoru protopopescu alu tractulu Blăși, *Georgiu Barbatu*, care a rostitu și vorbirea funebreală. — *Virgiliu Brădușanu*, cand. de adv. în Blăși a reposat Jo în 26 a l. c. în etate de 27 ani.

In veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Póte fi réulú moralú vre-odatá frumosú și sublimú?

Precátú este timpulú nostru de față mare în edificare, pre atáta este de mare și în ruinare. Resultatele împunétóre, la carí a ajunsú mai cu sémá în sciințele naturei, i-aú însuflátú nu numai curajú, ci și o încredere de totú mare, cumcá și pre alte terene va puté să ajungá la asemenea resultate. În sciințele naturei a pututú face progrese așa admirabile, pentru-cá s'a apropiatú de scrutarea minuțiosá a naturei fără de nici unú prejudețú și nu s'a ținutú orbesce de párerile trecutului. Principiulú acesta și-l'a luatú de conducătorú și pre alte terene, și cu deosebire pre terenulú scrutării frumosului adevératú. Și în acésta stá greșéla cea mai mare a timpulú nostru.

Neîncrederea față cu párerile trecutului relativú la esplicarea și cunóscerea naturei a fostú la locú și basatá. Cáci trecutulu s'a ocupatú relativú puținú cu scrutarea naturei. De unde a urmatú, cá a trebuitú să aibá nu puținé párerí greșite cu privire la multe fenomene din naturá.

Nu așa stá însă lucrulú cu alte terene, și în specialú nu așa stá lucrulú cu terenulú frumosului. Pre terenulú acesta speculațiunea bétránilorú a fostú așa de esactá, așa de corectá, așa de adencá și așa de adevératá, câtú resultatele ei potú servi de adevéruri matematice și metafisice pentru tóte timpurile.

Cu tóte aceste însă timpulú nostru celú ultrascepticú de astáđi n'a arétatú nici unú respectú față cu resultatele speculațiunii bétránilorú pre terenulú frumosului esteticú. Ma a purcesú din principiulú, cá resultatele acestea suntú chiar așa de puținú corecte ca și párerile lorú despre naturá. Și așa aú făcutú cu ele o *tabula rasa*, și tótá speculațiunea o a începutú din noú. Speculațiunea nóuá însă asupra frumosului în scurtú timpulú a ajunsú la nisce resultate câtú se póte mai străine, de carí cei mai mulți bétráni ar' ride cu compátimire. Resultatele, saú mai bine dísu aberațiunile acestea aú coruptú de totú tare gustulú esteticú în multe páaturi a societáții. Din corupțiunea acésta apoi a urmatú ca unú ce firescú scáderea simțului de plăcere, ce se nasce în omú la privirea frumosului. Și acésta, pentru-cá după speculațiunea moderná ne mai fiindú frumosulú aceea, ce trebuie să fie, nu mai póte timpulú îndelungatú delectá, captivá și farmecá inima omenescá.

Acésta aparițiune i-a făcutú apoi pre uní să cređá, cá civilisáțiunea și cultura în procesulú ei naturalú șterge din societate totú mai tare idea și simțulu frumosului și în loculú lorú páșesce idea și simțulu folositorului sensualú. Cugete, carí se ivescú adeseorí printre filosófi și esteticí moderní mai cu sémá francesí. Nu voescú aceștia nici să scie, nici să vedá, cá dacă scade în societate simțulu frumosului, cauza este, cá frumosulú modernú după estetica dínsilorú nu mai este mai multú frumosulú curatú, virginú, simpaticú, ce farmecá sufletulú

și inima omului, ci unú frumosú caoticú, măestritú și barocú, pre care după câtva timpulú sufletulú și inima omului îlú respinge fără voe și-lú uresce. Și dacă civilisáțiunea timpulú îndelungatú nu va presentá omului decâtú frumosulú îmbrácatú în o atare manta, atunci nu va fi mirare, dacă în urmă îlú va esilá cu totulú din numérulú trebuințelorú sale sufletescí. Întórcá-se numai cu respectú și stimá la frumosulú bétránilorú, la ideile și noțiunile lorú despre frumosulú adevératú, și apoi presente-lú ast-felú omenimí, și atunci vorú vedé, cá civilisáțiunea adevératá escitá totú mai tare în peptulú omenescú simțulu frumosului, și cá ajutoratú astáđi de generalisarea totú mai mare a culturei, pre încetulú se desvóltá și íea dimensiuní totú mai mari și prin clasele omenescí mai inferióre, cum fusese óre-cándú în Atena, unde și ómení de ríndú eraú capabilí a judecá obiecte de artá cu mai mare ușurință decâtú o potú face astáđi esteticii de profesiune.

Cestiunile estetice suntú la noi astáđi de o însémnatate și actualitate mare. În nimica nu s'a purcesú la noi cu o ușurință și sufisansá mai mare ca în lucrurile, ce se ținú de domeniulú esteticéi. Nisce aberáțiuni literare morbóse și murdare și-aú câștigatú la noi valóre de produse geniale, carí scoború din ce în ce totú mai tare gustulú literarú, până ce va perí de uriciunea și murdária lui. Poesii erotice scandalóse și enervate de ale lui Eminescu și de ale imitátorilorú lui și romane de ale nihilistului Turgenjev formézá rubrica aprópe constantá prin așa numitele foi beletristice ale nóstre și prin feulletónele altorú foi, până ce publiculú timpindu-se de atátea produse, ce-l gádiele sensualitatea, va poftí lecturá din ce în ce totú mai asprá și mai sensualá. Eminescu însu-și va fi atunci prea castú pentru elú, și Turgenjev prea pozitivú, decâtú ca să-lú mai póta escitá. Atunci poetii și beletristii nostri vorú trebui să trecá tóte marginile în folosirea mijlócelorú ațitátóre, ca să mai póta iritá nervii cei timpiți ai publicului. Și stadiulú din urmă va fi unú *delirium tremens* literarú în publiculú și cu deosebire în tinerimea nóstrá, urmarea firéscá a vițiilor sensuale, fie acelea nutrite prin alcoholú saú prin literaturá. Ne jucámú cu foculú, și nu ne aducemú aminte, cá securú ne vomú arde, séménámú viutú, și nu ne aducemú aminte, cá vomú trebui să secerámú viforú. Ne tanguimú atáta în contra crișmarilorú judei, carí cu alcoholulú ruinezá poporulú nostru de ríndú. Nu dícemú însă unú cuvintú în cóntra crișmarilorú acelora literari din sinulú nostru, carí vindú mai cu sémá tinerimíi nóstre alcoholulú literarú mai réu și mai periculosú ca alcoholulú jidovescú.

Étá cauza, pentru care așa desú trebimú să tractámú în colónele organului nostru cestiuni de literaturá și esteticá arétándú în continuú direcțiunile periculóse, ce se láțescú totú mai tare printre noi spre ruina nóstrá proprie. Sautemú încă numai singurí în lupta

acésta. Organele bisericescí ale fraților gr.-orientali se uítá cu mânilé în sinú, deși ele ar' trebui să ne fie soți naturalí de luptá. Nu scimú, pentru ce nu voescú să scie, cá publiculú mai cu sémá tinéru, crescutú cu lectura lui Eminescu și Turgenjev, la timpulú seú nu va voi să mai audá de bisericá. Și atunci ce se va alege și de bisericá gr.-orientalá?

În fruntea articolului nostru de față stá întrebarea actualá, cá óre réulú moralú póte fi vre-odatá frumosú și sublimú?

Tótá anticitatea classicá latiná și eliná a susținutú, cá numai bunulú moralú, numai virtutea póte să fie frumosá în sine, érá réulú moralú și vițiuulú nici cândú. Ma chiar dintre bárbaiți geniali mai noi saú moderní cei mai mulți aú cugetatú și cugetá cu privire la lucrulú acesta în depliná armonie cu anticitatea.

Spre confirmarea lucrului vomú aduce numai câteva exemple.

Înțeleptulú Socrate dícea tinerilorú, carí se uítá prea multú în oglindá, cá: să grigéscá, ca dacă suntú uríți, atunci să fie *frumoși* prin virtute, érá dacă suntú frumoși, atunci să aibá de grige, ca nu cumva să deviná uríți prin vițiu. ¹⁾

Plutarcú vorbindú despre matróna díce: O matroná urítá, însă virtuosá uítându-se în oglindá trebuie să-și dícă: Cu câtú ași fi mai urítá, dacă n'ași fi virtuosá! Érá una frumosá, însă nevirtuosá, ar trebui să-și dícă: Cu câtú ași fi mai frumosá, dacă ași fi și virtuosá. ²⁾

Cicero vorbindú despre virtute, díce, cá nu este nimica mai atrágátorú, mai *frumosú* și mai amabilú ca virtutea. ³⁾ Érá fiului seú Marcu îi díce: cá dacă virtutea ar fi visibilá pentru ochii trupescí, atunci ar escitá în omú o íubire nespúsá față cu ea, ⁴⁾ și cá numai aceea e frumosú, ce e în armonie cu demnitatea omului. ⁵⁾

Seneca scrie cátrá Luciliú: Dacă amú puté vedé, câtú e de *frumosú* sufletulú omului virtuosú, și câtú e de amabilú, cu câtá demnitate și grație ar stá elú strălucindú înaintea nóstrá! Orí ce inimá s'ar aprinde de íubire față cu elú.

Ma legátura nedespártitá între frumosú și între bunulú moralú o esprimá de o parte limba grecá fórte plasticú prin aceea, cá prin cuvintulú *καλός* exprimá și frumosulú și și bunulú moralú. Și totú asemenea face și limba latiná cu cuvintulú *honestus*.

Dintre cei mai noi ne provocámú la Shakespeare, marele poetú alú ordinei morale, care díce cá: „simțirile rele prostituescú natura, și urítú pre dreptulú, nu este decâtú ce e réu. Virtutea e frumseța. Réulú ațitátorú este ca unú sicriú spoitú frumosú.“ ⁶⁾ — Conte de Stollberg în una din cele mai frumoșe ode ale sale ast-felú intrébá frumseța: „O,

¹⁾ Plutarch. Conjugal. Praecept.

²⁾ Totu acolo.

³⁾ Epist. ad Fam. IX, 14.

⁴⁾ De officiis I, 5.

⁵⁾ Totu acolo c. 27.

⁶⁾ Gesinnung schändet einzig die Natur, Und hässlich heisst mit Recht der Böse nur. Tugend ist Schönheit, doch der Reizend-Arges Gleichet einem glänzend übertünchten Sarge.

frumseță primitivă cerescă, sau cum te numesc muritorii, cari te cunosc mai bine încă decât Homer, Plato, Klopstock și Ossian, ești tu sora virtuții olimpice, sau ești însăși ea? ¹⁾ — Era esteticul renumit Boileau în Arta sa poetică prescrie poezilor, ca în scrierile lor să-și prezente sufletele și moravurile așa, câtă cetitorilor să le oferescă imaginii nobile despre el, și apoi să iubească virtutea, și să se nutrească cu ea. ²⁾

O atare noțiune însă despre natura frumosului li-s'a părut la unii estetici moderni, că e prea rigorosă, prea întunecată, prea eschisivă și prea aristocratică față cu vițiu și răul moral. Și așa în timpul nostru s'a ivit, amă pute dice, mai întâi principiul estetic, că și răul moral încă poate să fie frumos, ma încă și sublim. Ce e drept, idea acesta nouă n'a putut încă să triumfeze asupra celei vechi, pörtă însă pentru triumf o luptă înverșunată. În literatura noastră beletristică putem însă dice, că a triumfat, întru cât în timpul mai nou s'a încuibat adencu în ea, și mai nimeni nu-și bate capul cu aceea, ca să o elimineze din mijlocul nostru ca pre un venin și ca pre o materie esplosivă.

(Va urmă.)

Ostenela de o di.

— Din amintirile unui preot bėtrăn. —

Proprietarul Nicolă Bogatul lo-cuesce în filia parochiei mele și e unul dintre credincioșii mei. Dl Bogatul e cu mult mai tinėru decât mine, dar nu vreș să dicu prin acesta, că ar fi un june, pentru-că are patru fete de măritat și pėrul lui deja e încăruntit. E de mult, de când dl Bogatul a cumpėrat moșia din filia mea și s'a mutat aci, și de atunci adese ori mē și cercetěz.

El se privesce pre sine de bărbat înțelept și modern. De atare ilu privesc și rudeniile și cunoscuții lui. Tatăl sē cândva a voit să-lu trimită la academia din Gratz, ca acolo să termineze studiile tehnice, însă a cădut la examenul clasei pregătitoare și așa n'a fost primit nici la cursul academic. Urmările intențunii acesteia însă și acum se vėd într'insul: îi place să vorbescă cu emfasă despre rezultatele sciințelor naturale, și se consideră de mare naturalist.

Despre alte lucruri încă-i place să discute. În generalul caracteristicul lui e credința, că el se pricepe la tôte, și de aceea și vorbește despre tôte. Pentru dınsul este o materie predilectă sciința istoriei, și mai ales acelea părți ale istoriei, în cari e vorbă despre preoțime și în specialul despre abuzurile, ce le-ar fi făcut pontificii. El a cetit mult în romanul despre tema acesta, și de acolo și-a și scos sciința sa istorică.

Acēsta apoi o și valorěz cu tôte oca-siunile.

Altmintea dl Bogatul nutresce convingerea, că el e om religios. Nu pentru sine, — cum se îndatiněz a ne spune adese ori confidențial, — observă elu datinele religiose, ci pentru popor: acesta are lipsă de religiune, ca să se pötă înfrėnă. Pentru aceea bărbații luminați, cum e și el, sunt detori să premėrgă poporul cu exemplu bun. Și apoi religiositatea acesta și-o arėtă prin aceea, că în tötă Dumineca vine din filie cu familia sa la biserică, își aședă soția și fetele în biserică, era elu conversěz și politisěz cu cunoscuții sēi înainte bisericei. Adese ori mē cercetěz și pre mine, și cu ocaziuni de acestea își valorěz vastele sale cunoscınțe naturale și istorice.

O temă plăcută, pre carea călăriă neıncetat, era, că preoții trăsesc forțe bine și ușor, nu invěz mult, îndată capėtă plată sigură, beș și mănca bine, fără ca să-și sfarme mult capul. Dl Bogatul în judecarea acestora se simția așa de competent, cât nu suferia nici o contradicere. Ce lucră el, se pöte vedē din următoarele: Avereă lu o manipulez un econom, ır elu câtu-ı diua de lungă, comodisěz, fuměz, bē, mănca și jöcă cărți. Dară pentru aceea neıncetat se vaeră, că nu scie, unde-ı e capul de lucrul cel mult, și invidiez starea noastră a preoților pentru vieța comödă și fără grigi și ocupăiuni.

Odată m'am urit de lamentările aceste, și fiindu chiar la mesă i-am oferit rēmasul, că dınsul nu ar putē suportă ostenela de o di din vieța preoțescă, ci ar fugi.

Dl Bogatul m'a întimpinat oferitul acesta cu hohot și l'a numit glumă bună.

„Crede sau te rēmașesce,“ i-am replicat eu categoric.

„Ce mai lucru mare!“ — a rēspuns rıdēdu și imboldind în cöste pre invězător, care încă era de față, dar nu cuteză să-și ridice și elu vöcea în contra proprietarului avut și erudit. „Sunt sigur, că voi dobēdi; dar de örece rēmasul e un lucru forțe gingaș, și bărbatul gentilü numai așa se rēmașesce, dacă nici elu însu-și nu e sigur despre dobēdă, . . .“

„Fii liniștit,“ l'am intrerupt. „Nu vei dobēdi, și dacă nu cređi, poți să te rēmașesci.“

„Apoi pre ce să ne prindem?“ întrebă dl Bogatul cu ochii plini de lacrimi de risul cel mult și imboldind era pre invězător.

„Pre ce voesci Dta,“ i-am rēspuns.

„Ei bine,“ dișe Bogatul cu bucurie nespusă. „Cela ce perde, va fi detorü a implini o dorința a căștigătorului. Stă rēmasul?“

„Am dișu deja, că mē rēmașesc ori cum, o primesc dară și acesta.“

„Bravo! așa dară ne-am înțeles,“ dice dl Bogatul. „Dară cum imi vei putē arėtă, că nu pot să implinesc lucrurile, ce le are să le facă preotul într'o di? Mie nu-mi este permis a face liturgie, apoi sciü, că din liturgie stă totu lucrul preotului.“

Și dl Bogatul la vorba acesta plină de spirit a risu una bună, și a cercat să imboldescă era pre invězător în credința, că acesta laicü fiindu va ține cu dınsul în lupta acesta îndreptată asupra tagmei preoțesci. Dar invězătorul cu minte ce era, s'a fost retrasu la celaltu capu alu mesei, unde putea să mănca mai în pace și fără de inghioditur.

„Lucrul dihicü,“ i-am dișu eu, „nu stă numai din liturgie, ci și din altele. Participarea Dta va fi aceea, că vei fi de față și te vei uită până în sfărșitu la tôte funcțiunile, cari nu le poți implini; era acelea, cari și Dta le poți face, p. es. scripturisticalu, ilu vei implini sub supraveghiarea mea. Lasă numai pre mine, le voi dispune eu tôte. Primesc dară rēmasul, și aplicatü ești a face tôte, ce vorü fi să se facă?“

„Am spus, că-lu primesc,“ dice cu bucurie dl Bogatul. „Cändu vomü să incepem?“

„Măne dimineță. Și ca să putem începe, poftesce și dormi la mine în nöptea acesta.“

„Forțe bine,“ dișe dl Bogatul. „İndată imi voiü și trimite căruța acasă și voiü dá de scire la ai mei, să nu mē aștepte, că pre o di m'am făcutu popă.“

Apoi a petrecut diua după datina sa domnescă. Și-a aprinsu pipa, și s'a pus înainte casei, de unde în comoditate fericită privia la sătenii sirguincioși. Cătră sēră s'a preumblat prin grădină, și apoi cu puteri renoite s'a aședat la cină asigurându-mē cu sarcasm, că vieța asta preoțescă nu-ı este de loc spre greutate. După cină s'a jucatü cätva timp în cărți cu invězătorul și a dobēditu toți banii nenorocosului pedagog. În sfărșitu după međulü nöpti s'a culcat în chilia de öspeți, începēdu în deplină liniște sufletescă a horcăi.

İnsă nu multu timp i-a fost dat să guste odihna. Căci dimineță cam pre la patru öre bate la use fetulü dându-mi de scire, că pre un credincios bėtrăn din celalaltu capu alu satului dintr'odată l'a cuprinsu morbulü, și că mē poftesce la sine. M'am imbrăcatu repede și am grăbitu în chilia de öspeți. Nicolae Bogatul era culcatu pre spate și horcăia gröznicü. — După multă trudă în sfărșitu de abia l'am putut deșteptă.

„Ce este, de mē scoli așa de dimineță?“ me întrebă somnoros dl Bogatul întinđēdu-se așa, că mai se rumpea patulü sub dınsul.

„Scölă-te iute și te imbracă; avemü să mergem la un morbos.“

„Ce mē împörtă pre mine?“ mor-năia elu voidu să se întörcă cătră pärete.

„Ai uitatü deja de rēmas?“

„Rēmasul!“ eschēmă dl Bogatul cu față posomorită. „E drept! Bine se începe! Să mergem dară la morbos.“

Apoi se scölă din patu totü căscändü și întinđēdu-se, și începe a se imbracă. Eü într'aceea am grăbitu la biserică, am luatü cu mine cele sante, și trimițēdu încă odată fetulü după dl Bogatul am plecatü cătră celalaltu capu alu satului.

Eră tönă. În diua trecută a fostü încă așa de bländu timpul, cât dl

¹⁾ Himmlische Urschönheit —
Oder wie nennen die Sterblichen Dich,
Welche besser noch dich kennen als Homer,
Plato, Klopstock, Ossian,
Bist Du der Olympischen Tugend
Schwester, oder sie selbst?

Ode an die Schönheit.

²⁾ Que votre äme et vos moeurs, peintes dans vos
ouvrages,

N'offrent jamais de vous que de nobles images.
Aimez donc la vertu, nourrissez en votre äme.

Bogatul a putut fumă comodă afară pre galerie. Pre la meșul nopții s'a schimbat înșă, nori negri acoperiau cerul, vântul suflându de-a lungul satului a adus o plou mare, care moiandu pământul cam glodosu alu satului nostru făcuse lunecășu pre cărări. Îndată ce amu eșit la uliță, a esperiat o acesta și dl Bogatulu: elu se pregătise a pași faloșu, dară a trebuit să se prinđu de stilpul dela pörtă, ca să nu cađu. De o cam dată nu i-s'a întâmplat nimica. Așa cum înaintam cu multă grige și tăcendă, Bogatulu voia să mai scurte din drumul lungu și a început a discura. I-am făcut înșă sēmnu cu mâna, că la ocașini de acestea nu-l permisă a vorbi. Calea se făcea din ce în ce totu mai rea. La o cotitură soțulu meu și-a perdut ecuilibrul, și strigându una a căduțu la pământu cătu eră de lungu.

Fetulu i-a ajutat, de s'a ridicat. Din cădătura asta nu s'a alesu cu altceva, fără s'a întinat din crescutu până în tâlpi. Nelăsându-i eu timp, să se curățescă, s'a prinsu de brațulu fetului, care apoi l'a tēritu mai departe. Cum am auđit mai apoi, i-a promis o litră de vinu. Prin întâmplarea acesta s'a făcut cam posomorit, și se putea observă de pre fața lui, că dacă nu i-ar fi fost rușine, îndată ar fi capitulat recunoscend, că a perdut rēmasulu.

Dară dl Bogatulu eră ambițios și încapăținat, și pentru totă lumea nu ar fi mărturisit, că a perdut rēmasulu. S'a trasu deci mai departe pașind în câte o mocirlă și stropind de nouă vestimintele sale de altcum destul de întinate, și lasându-se cu totă greutatea pre bietulu fetu, care numai asudându și gâfăind a putut tīrăi mai departe povara sa cea domnescă. (Va urmă.)

Bibliografie.

Avisu literar. Subscrisulu cu totă reverința rogă pre M. O. Dni, cari au abonat și primitu opulu meu: „Indreptariulu”, ca să-mi trimită prețulu aceiua spre a pute solvi măcar spesele tiparului. Totu odată aduc la prețuita cunoștință a Veneratului Cleru român, că din nimitulu opu atātu de folositoru se mai află încă de vindare la mine 700 de csemplare a 40 cr. solvind înainte de primirea broșurei.

Totu cu o cale fie-mi iertat a-mi esprima în publicu cea mai sinceră mulțamită făscă Escelenței Sale Domnului Mihailu Pavelu Episcopulu Oradei-marī pentru înalta recunoștință și marimosulu daru, ce am fost demnitat a-lu primi dela Escelența Sa la adresa numitel mele umilite lucrări. Dumnezeu să-lu țină mulți fericiți ani spre binele diecesei și alu nēmulu nostru! — **Vasiliu Budescu**, parochu în Csujafalva, posta Hagymádfalva, comitatulu Bihar.

Editoru și redactoru răspundetoru:

Dr. Vasiliu Hossu.

Prețulu mărfurilor.

Piața din Blăși: Grău, hectilitr. fl. 7.25 până 8.—, — grău mēstecat fl. 6.— până 6.75, sēcară fl. 5.50 până 6.—, — ovēșu fl. 2.50 până fl. —, cucuruđu fl. 4.10 până fl. —, alacū fl. 2.— până fl. —, cartofi fl. 1.— până fl. —, — sēmētă de cânepă fl. — până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —, — carnea de vită chilo 40 cr. până —, carnea de vițel 40 până — cr., carnea de porc 40 până — cr., carnea de berbec 28 până — cr., — 10 ouș cu 20 până — cr.

Sz. 1312/91

(21) 1—1

tk.

Arveresi hirdetmēny.

Mosneag Gyurka végrehajtatónak, Szoporán luon l. luon végrehajtatást szenvedő ellen 75 frt. és járuléka iránti végrehajtatási ügyében.

1. Az 1881. évi deczember hó 16-ik napjának d. e. 9 óraker Buzás-Bocsárd község házánál megtartandó nyilvános árverésen árverés alá bocsátott a buzás-bocsárdi 193.

számu tjkvben A + 1 r. 301¹/₂, 302²/₂ hrsz. ingatlanára 160 frt., a 3 r. 728 hrsz. 52 frt. és a 7 r. 2402 hrsz. 54 frt. megállapított kikiáltási árban elrendeltetik.

2. Ezen árverésen a fent körtlirt ingatlan a kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

3. Árverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok 10 % -át készpénzben, avagy az 1881 LX. t. cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapirban a kikiáltott kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

4. Vevő köteles a vételért két egyenlő részletben, és pedig az első az árverés napjától számítandó 30 nap alatt, a második részletet ugyanazon naptól számítandó 60 nap alatt minden egyes részlet után az árverés napjától számítandó 6 % -os kamattal együtt az 1881. évi 39415 I. M. sz. a. kelt rendeletben előirt módon a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint birói letéti pénziárnál kifizetni.

5. A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Vevő köteles az ingatlant terhelő és az árverés napját követőleg esedékes adókat és átruházási illetékeket fizetni.

6. Vevő a megvett ingatlanok birtokába az árverés jogerőre emelkedése után lép, és azoknak haszna ez időtől őt illeti.

7. A vevőnek a vételi bizonyítvány az 1881. LX. t. cz. intézkedései értelmében csak az esetben fog kiadatni, ha az árverés napjától számított 15 nap allatt az idézett törvényzikk 187. §-a intézkedésének megfelelő utóajánlat nem tétetik.

8. A tulajdonjognak vevő javára bekezeleése csak a vételár és kamatainak teljes lefizetése után fog hivatalból elrendeltetni.

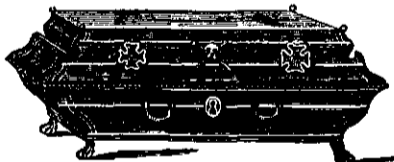
9. Mennyiben vevő az árverési feltételek bármelyikének a kitűzött időben eleget nem tenne, az érdekelte felek bármelyikének kérelme következtében az 1881. LX. t. cz. 185. §-a szerint vevő veszélyére és költségére bánatpénzének elvesztése mellett újabb árverés fog elrendeltetni.

A kir. járásbírósg mint tkkvi hatóságtól. Balászfalván, 1891 oktober 5-én.

Enyed Lajos,
kir. jbiró.

Intăia întreprindere concesionată pentru aranjarea de înmormintări în Blăși.

Promptu
și
solidu.

Cu
prețuri
moderate.

Am onore a aduce la cunoștință preaștimatului publicu, că am înființat aici în Blăși o

întreprindere pentru aranjarea de înmormintări

care corēspunde celor mai moderne esiginte, și că primesc aranjarea de înmormintări după ori ce recerintă și cu cele mai moderate prețuri.

Recomendă mai departe depositulu meu bine asortat de cununi, frunđe, cosciuguri și decorațiuni de doliu, după cele mai noue fațone și cu prețurile cele mai variate.

Pentru ușurința partidelor primesc și aranjarea completă a înmormintărilor, asigurându pre preaștimatulu publicu de servițu promptu și consciințios.

(20) 2—6

Cu onore:

I. L. Filipu,
strada lungă, a patra casă dela „Hotel Univers“.

Fundată în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

Liferant de curte
al Alteței Sale
imp. și reg. Archi-
ducele Josifu

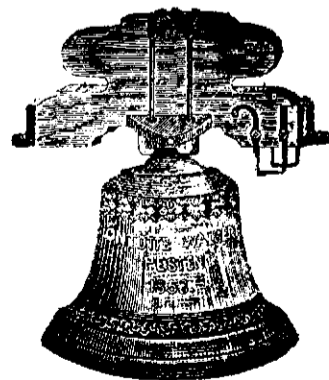
proprietariulu primei fabrici ungare de mașine și recnisite de pompieri, turnatori de clopote și metalu
Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preanonraților domni preot

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atātu grupuri cătu și clopote singurate:
cu scaune de fier patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferațu dela întemeierea sa 1800 clopote mari de metalu, într'altel și celu dela metropolia din Bucureși în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatōre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântani.

(2) 48—52

Preliminare de spese și Prețu-couranturi se trimițu la cerere gratuitu și franco.

Distinsu în anul 1855 la espositiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelențu, progresu și capacitate de concerintă cu diploma cea mare de onore.